

مقدمه‌ای بر فلسفه‌ی هایدگر

مایکل واتز

ترجمه: مهرداد پارسا

سرشناسه: واتز، مایکل، ۱۹۵۷ - م. Watts, Michael 1957

عنوان و نام پدیدآور: مقدمه‌ای بر فلسفه‌ی هایدگر/ مایکل واتز؛ ترجمه‌ی مهرداد پارسا.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات شَوند، ۱۳۹۸. ● مشخصات ظاهری: ۱۳۸ ص:؛ ۱۴/۵×۲۱ س.م.

شابک: ۵-۰۸-۶۳۵۹-۶۲۲-۹۷۸ ● وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی: Heidegger: A Beginner's Guide, 2001.

موضوع: هایدگر، مارتین، ۱۸۸۹ - ۱۹۷۶ م. ● موضوع: Heidegger, Martin

موضوع: فلسفه ● موضوع: Philosophy ● موضوع: فلسفه‌ی آلمانی — قرن ۲۰ م.

موضوع: Philosophy, German -- 20th Century ● موضوع: هستی‌شناسی ● موضوع: Ontology

شناسه افزوده: پارسا خانقاه، مهرداد، ۱۳۶۳ - مترجم

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۸ و ۲۹۰/۵۲۳۷۷ B ● رده‌بندی دیویی: ۱۹۳ ● شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی: ۵۵۸۴۸۱۳

Heidegger A Beginner's Guide

Michael Watts
Mehrdad Parsa

تهران، خیابان ولیعصر، بالاتر از میدان ولیعصر، کوچه‌ی روشن، پلاک ۱۰، طبقه‌ی ۳، واحد ۵
کد پستی: ۱۴۱۵۸۵۳۴۴۶ تلفن: ۸۸۳۹۲۷۰۲ - ۰۲۱ نامبر: ۲۵۹ ۰۲۱ ۰۲۱

ناشر: شَوند

مقدمه‌ای بر فلسفه‌ی هایدگر مایکل واتز مهرداد پارسا

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۸، تهران تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه قیمت: ۱۷۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی: طهرانی

طرح روی جلد از میثم پارسا

ISBN: 978-622-6359-08-5

شابک: ۵-۰۸-۶۳۵۹-۶۲۲-۹۷۸

Printed in Iran

حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است

فهرست

۹	پیش‌گفتار
۱۱	مقدمه
۱۵	فصل اول: زندگی هایدگر
۱۵	ریشه‌ها
۱۶	تأثیرات محیط بر او
۱۶	تحصیلات
۱۸	سیر دانشگاهی هایدگر
۲۰	دانشیاری هایدگر
۲۱	هستی و زمان و استاد تمامی هایدگر
۲۲	طرد او از فلسفه‌ی آنگلو-آمریکایی
۲۳	رد کرسی فلسفه در برلین
۲۳	هایدگر و نازیسم
۲۴	افول هایدگر
۲۵	سئال‌های پس از جنگ

۲۷	فصل دوم: معنای زندگی؛ پرسش از هستی
۲۸	«خطای» هستی‌شناختی فلسفه‌ی غرب
۲۹	هستی‌شناسی بنیادی هایدگر
۳۰	بحثی علیه رویکرد هایدگر
۳۱	پاسخ هایدگر به نیهلسم
۳۱	واژگان هایدگر
۳۲	«هستی» و «هستند»
۳۴	خویش‌شناسی به مثابه‌ی موضوع اولیه‌ی پژوهش
۳۶	زمان - شباهت افق هستی
۳۸	هستی و زمان
۳۹	نیت
۴۱	چرا چیزی هست، چرا آنکه نباشد؟
۴۲	اهمیت پرسش‌های بنیادی
۴۵	فصل سوم: مفاهیم هستی و زمان
۴۵	دازاین - خودمان به عنوان هستی شروع
۴۷	ساختار ماقدم دازاین
۴۸	جهان
۴۹	در-جهان-بودن دازاین
۴۹	وجود متعارف و روزمره‌ی دازاین
۵۱	دم-دستی و فرا-دستی
۵۲	«تمامیت ابزار» نزد هایدگر
۵۴	مکان و زمان
۵۵	با-دیگران-بودن
۵۷	پرتاب‌شدگی دازاین
۵۸	عدم اصالت: «خود-کسان»
۶۰	عدم اصالت: سقوط
۶۳	حالات
۶۷	فهم
۶۸	تفسیر
۶۹	معنا
۷۰	اضطراب [ترس آگاهی]
۷۳	پروا

۷۷	فصل چهارم: به سوی-مرگ-بودن
۷۸	مسئله‌ی «زندگی پس از مرگ»
۷۹	«واقعیت‌های زندگی» و مرگ نزد هایدگر
۸۰	مرگ به مثابه‌ی امکان
۸۱	آگاهی اصیل از مرگ
۸۳	فصل پنجم: وجدان، گناه و اصالت
۸۳	وجدان
۸۴	گناه
۸۶	اصالت
۹۱	فصل ششم: «حیثیت الیا» و زبان
۹۱	مفاهیم سنتی حقیقت
۹۳	حقیقت الیا نزد هایدگر
۹۷	برداشت هایدگر از زبان
۹۸	پوچی زبان روزمره
۹۸	زبان هستی
۱۰۰	یونانی باستان و آلمانی
۱۰۱	سخن؛ مبنای زبان
۱۰۲	زبان؛ نخستین راه وصول ما به هستی
۱۰۳	«گفتار» خاموش جهان
۱۰۴	زبان شعر
۱۰۵	فصل هفتم: تانو، ذن و هایدگر
۱۰۵	تانوئیس و هایدگر
۱۰۷	ذن و هایدگر
۱۱۳	فصل هشتم: هایدگر و تکنولوژی
۱۱۵	قالب‌بندی: ساختار «ذهن-بنیان» تکنولوژی
۱۱۸	تخنه، پونسیس و ماهیت تکنولوژی
۱۲۰	قالب‌بندی: خطر یا منشأ آگاهی؟
۱۲۳	پاسخ هایدگر به تکنولوژی
۱۲۷	برای مطالعه‌ی بیشتر
۱۲۹	واژه‌نامه
۱۳۷	نمایه‌ی نام‌ها

پیش‌گفتار

مایکل، اتزد این کتاب شرحی به‌غایت ساده و خواندنی از هستی و زمان به دست می‌دهد و در زمان کار، کارستان می‌کند و این شرح را به تبیینی از نوشته‌های متأخر هایدگر گریز از... و برای خوانندگان تازه‌کار راهنمای ارزشمندی برای فهم پیچیدگی‌های تفکر هایدگر، مدارک می‌بیند و برای آنان که از پیش «قدم در مسیر» نهاده‌اند، جذابیتی بسیار ایجاد می‌کند.

«اگر می‌فهمیدید امروز آخرین روز دنیا که من است، چطور آن را سپری می‌کردید؟ هر پاسخی که بدهید گویای چیزهای زیادی درباره‌ی شخصیت‌تان است» (صفحه‌ی ۷۷). یکی از جواب‌هایی که می‌توانم به سوال مایکل، بزدهم این است که بگویم، آخرین روز زندگی‌ام را صرف نوشتن پیش‌گفتاری در کتاب می‌کردم. اما نمی‌توانم با اطمینان بگویم که در لحظه حتماً همین جواب را می‌دادم، البته بماند که اصلاً می‌شود پرسید آیا این جواب درست و کاملی است، یا اصلاً جواب درستی و کاملی وجود دارد یا نه (در واقع سوال چندان دقیق و روشن نیست و مثلاً باید بیدکاری که انتخاب کرده‌ام چقدر زمان لازم دارد). اما فرض کنید این پاسخ را بدهم، و حتی پاسخ‌ام درست و کامل باشد. چرا باید جواب‌ام به این سوال نسبت به فعالیت‌های روزمره‌ی دیگرم گویای چیزهای بیشتری درباره‌ی من باشد؟ در بهترین حالت، معنا و پیام آن مبهم و دوپهلو است. معلوم نیست که این جواب را به خاطر احترام به هایدگر داده‌ام یا به خاطر واتز، و یا به دلیل تعهدم به کار و کتاب یا حتی از سر بی‌تفاوتی نسبت به مرگ قریب‌الوقوع خودم؟ خلاصه که در این مورد من با واتز موافق

نیستم. اما از او سپاسگزارم که در این کتاب بابِ چنین تأملاتی را باز کرده است.

مایکل اینوود

استاد فلسفه‌ی ترینیتی کالج، آکسفورد

www.ketab.ir

مقدمه

در دانشنامه‌ی بریتانیکا در بند اول بخش مارتین هایدگر آمده است: «فیلسوف آلمانی که یکی از نمایندگان اصلی اگزیستانسیالیسم^۱ قرن بیستم به شمار می‌آید. او متفکری خلاق و اصیل و منتقد جامعه‌ی تکنولوژیک و هستی‌شناس پیشگام زمانه‌ی خویش بود، و بر نسل‌های بعدی شخصیت‌های فرهنگی اروپایی در سنت قاره‌ای تأثیر گذاشت».

اما از این‌که بگذریم، در تاریخ تفکر غرب از زمان سقراط تا به امروز کسی را سراغ نداریم که به اندازه‌ی هایدگر از جنبه‌های مختلف و به این شدت مورد قضاوت قرار گرفته باشد.

برتراند راسل در کتاب تاریخ فلسفه‌ی غرب (۱۹۴۵) تنها پنج سطر ناقابل به هایدگر اختصاص می‌دهد و اثر او را «نامتعارف و ناهمگون» توصیف می‌کند - نوعی «روان‌شناسی اگزیستانسیالیستی که جامعه‌ی مبدلِ منطقی را بر تن کرده است». فیلسوف تحلیلی، آلفرد جی. آیر^۲ او را «شارلاتان» می‌نامد و راجر اسکریتن^۳، فیلسوف و نویسنده‌ی محافظه‌کار بریتانیایی، مهم‌ترین اثر هایدگر یعنی هستی و زمان را «بیش از حد غامض و دشوار» توصیف می‌کند - «مگر این‌که آن را یکسره بی‌معنا بدانیم که اگر بدانیم، به طرز مضحکی سهل و ساده می‌شود».

1. Existentialism

2. A. J. Ayer

3. Roger Scruton

در مقابل، فیلسوف برجسته‌ی امریکایی و نظریه‌پرداز سیاسی، پروفیسور ریچارد رورتی در کتاب‌اش فلسفه و آینده‌ی طبیعت (۱۹۷۹) هایدگر را (در کنار دیویی و ویتگنشتاین) یکی از سه فیلسوف مهم قرن بیستم می‌داند. و اساتید دیگری که به همان اندازه قدر و اعتبار دارند نیز او را مهم‌ترین فیلسوف اروپایی قرن بیستم می‌دانند؛ یعنی یکی از اعضای جمع کوچک متفکرانِ نخبه‌ی غرب که افلاطون، ارسطو و دکارت را شامل می‌شود.

نقشه و اهمیت هایدگر مثل روز روشن است، و تأثیر او بر زندگی مدرن و بر حرره‌های فلسفه، ادبیات، شعر، تئاتر، جامعه‌شناسی و حتی معماری گسترده و درازدامن است. رخی او را یک فیلسوف ایده‌آلیست آلمانی توصیف کرده‌اند که به مسائل مهمی چون «یک زمان و ترس آگاهی» یا اضطرابِ زندگی روزمره توجه دارد؛ پژوهشگری چیره‌دست و منیر تأثیرگذارترین فیلسوفان تاریخ؛ و «عارفی در وادی زبان» که ژرف‌تر از هر فیلسوف دیگری به تأثیر زبان بر تفکر آدمی می‌پردازد. او یکی از عوامل و چهره‌های ارزشمند و کلیدی در فلسفه موسوم به پدیدارشناسی است که توسط آموزگارِش، ادمووند هوسرل، بیانده شده است. گذشته از این، هایدگر تأثیر زیادی بر آثار ژان پل سارتر^۴ گذاشت و از این رو در گسترشِ اگزیستانسیالیسم قرن بیستم سهم بسزایی داشت. حتی او را یک دانشمند الهیات دان نامیده‌اند که شالوده‌ی فلسفی پرمایه‌ای را برای تفکر مسیحی مدرن بنا کرده است. اما متعارف‌ترین دیدگاه درباره‌ی هایدگر عقیده‌ای است که می‌گوید، او در نهایت «شیء نیست»^۵ است که پرسش از «معنای هستی» را بی‌وقه دنبال می‌کند تا زمانی که «حاجت مرگ به جستجوی او پایان می‌دهد».

-
1. Angst
 2. Anxiety
 3. Edmund Husserl
 4. Jean-Paul Sartre
 5. Being

هایدگر نسبت به دوره و زمانه‌ی خودش، آگاهی بوم‌شناختی^۱ چشمگیری از خود نشان می‌دهد. او درباره‌ی اکثر بخش‌های جامعه‌ی صنعتی مدرن با آن تأکید افراطی‌اش بر تکنولوژی و فرهنگ جمعی، ملاحظات پرمایه‌ای را مطرح می‌کند و تمام‌قد در برابرشان می‌ایستد، و علیه بدرفتاری با حیوانات اهلی و سوءاستفاده از منابع سیاره‌ی زمین قویاً داد سخن سر می‌دهد. او با بصیرتی پیامبرگونه و فوق‌العاده نسبت به تخریب قریب‌الوقوع محیط زیست هشدار می‌دهد و آن را چیزی می‌داند که ناقص به بحران‌های سیاره‌ای-بوم‌شناختی می‌انجامد.

بی‌شک، حیرت بسیار تاریکی در مورد هایدگر وجود دارد که اصلی‌ترین دلیل بروز مناقشات بر سر زندگی او است؛ یعنی ارتباط او با نازیسم و نیروهای سیاسی، که اگر صحت داشته باشد، می‌شود آن را بر اساس فلسفه‌ی او قرائت کرد. او را اغلب یک نازی آلمانی^۲ «دشمن» ساده و خودبزرگ‌بین توصیف کرده‌اند و با این همه هستند دانشگاهیانی که ادعا می‌کنند بر واقع او در خفا منتقد نازیسم بوده است.

به علاوه، زندگی هایدگر یک سبب‌ی خصوصی هم دارد که همچنان ناشناخته و مبهم است، و البته این وضعیت در مورد بسیاری از نوشته‌های خصوصی و شخصی او نیز صادق است که همگی در بایگانی کتابخانه‌ی آلمانی در مارباخ^۳ مهر و موم شده‌اند و دسترسی به آن‌ها برای همگان میسر نیست.

در نهایت، با هایدگری مواجهیم که همچنان باید ویرایش کنیم، و هنوز نوشته‌های فلسفی بسیاری دارد که پیش از آن که منتشر شوند به اصلاح و ویرایش احتیاج دارند.

همه‌ی این جنبه‌های فلسفه‌ی هایدگر و شخصیت او در سایه‌ی ابهام‌اند و بسیاری از آن‌ها متناقض به نظر می‌رسند و جملگی محل مناقشه‌اند. شاید تعجب کنیم که چه پیش‌زمینه‌ای می‌تواند چنین شخصیت پیچیده و متنوعی را به وجود آورد. این کتاب به خواننده مجال می‌دهد تا برای این پرسش باز و گشوده پاسخ‌های

1. ecological awareness

2. Marbach

آگاهانه‌ی خودش را جستجو کند.

برای آن‌که کار خواننده ساده‌تر شود، درباره‌ی زبانِ نوآورانه و اغلب غامض هایدگر در سراسر متن توضیحات روشنی آورده‌ام و سعی کرده‌ام بین تفسیرهای کاملاً متفاوت از تفکر او زمینه‌ی مشترکی ترسیم کنم. توجه زیاد به جزئیات به این قصد بوده که یقین کنیم مفاهیم فلسفی او به روشن‌ترین و صریح‌ترین شکل ممکن توضیح داده شده‌اند؛ با این حساب، خوانندگان تازه‌واردِ فلسفه حالا دیگر با ... بتوانند ایده‌های محوریِ احتمالاً این پیچیده‌ترین و غامض‌ترین همه‌ی فلاسفه را دری کنند.